

korpusih, pa tudi njihovo uporabnost celo pri vsakodnevnem pisanju.

Večletno lektorsko delo in stik s študenti na Fakulteti za družbene vede sta T. Verovnik nedvomno izostrila občutek za aktualne in pogostejše zadrege iz jezikovne prakse, pa tudi za to, kaj jih povzroča. Avtorica pronicljivo opazuje razvojne težnje jezika in dobro povezuje podobne jezikovne probleme, dragoceno pa je predvsem to, da bralcu ne pomaga iz pisne zadrege zgolj pri konkretnih primerih, ampak ga uči o zakonitostih delovanja jezika ter s pravili in načeli navaja na to, da bo znal jezikovne pojave presojati nasploh – to pa je bistvena lastnost dobrih jezikovnih koticikov.

Če na koncu ponovim besede T. Korošca v *Jezikovnih režah 2* (M. Kalin Golob 2003:

7): naloga jezikoslovja kot stroke je, da ob znanstvenem raziskovanju jezikovnih zakonitosti, ob usposabljanju jezika za opravljanje najzahtevnejših izraznih nalog in ob pojasnjevanju jezikovnih pojavov nudi tudi sprotno, tako rekoč vsakdanjo pomoč uporabnikom jezika pri zadregah, ki jih povzroča nikoli do konca predvidljiva jezikovna praksa. In *Jezikovni obronki* počno točno to – so pripomoček, ki daje številne strokovno utemeljene odgovore na lažja in težja vprašanja slovenskega knjižnega jezika, in to na pregleden, razumljiv in prijazen način.

Nataša Logar

Fakulteta za družbene vede
natasalogar@fdv.uni-lj.si

Valentin Kalan: *Grška filozofija – Platon. Pet študij o njegovih dialogih.* / Platon: *Evtifron*. Ljubljana: ZIFF (Razprave Filozofske fakultete), 2003. 206 str.

Valentin Kalan, predavatelj na oddelku za filozofijo in predstojnik katedre za zgodovino filozofije in fenomenologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, je vsestransko izobražen in aktiven akademik; poleg filozofije je v Ljubljani doštudiral tudi primerjalno književnost in klasično filologijo (grščino), svoje znanje pa je izpopolnjeval še na beograjski, dunajski in Münchenski univerzi. Kot član domačih in tujih filozofskih in filoloških društev (kakršni sta Martin-Heidegger-Gesell-

schaft in Društvo za antično filozofijo) ter uredništev strokovnih revij *Anthropos*, *Phainomena* in *Keria* je objavil precej razprav o grški in sodobni filozofiji, proslavil pa se je tudi s prevajanjem Heideggerja in Aristotela.

Pričujoča monografija nam prinaša tako razprave o nekaterih Platonovih dialogih kot tudi analitična prevoda dialoga *Evtifron* in odlomka iz znamenitega Sedmega pisma. Študije navdušujejo s svojim poglobljenim

pristopom, ki zajema mnogo jezikoslovnih opomb in bo navdušil marsikaterega klasičnega filologa. Branje nam dodatno popestrijo primerjave z mnenji in dognanji predsokratikov in peripatetikov ter digresije z omembami Platona pri Marxu, Nietzscheju, Heideggerju in drugih.

Prva razprava obravnava Platonov *opus magnum*, dialog *Država*. Avtor najprej oriše Platonovo življenje in delo, ob tem pa seveda ne pozabi navesti tradicionalne razdelitve njegovih del na devet tetralogij (po Diogenu Laertskem), opozori pa tudi na novejšo dvome filološke stroke o pristnosti nekaterih dialogov. V obsežnejšem drugem poglavju natančno razčleni *Državo*, od uvodnega διάλογος v prvi knjigi, ki obravnava pravičnost, do znamenitega obračuna s pesništvo v deseti knjigi, ob tem pa se posveti vsem pomembnejšim momentom obsežne diskusije; Kalan pojasnjuje Platonov mestoma iracionalen odpor do tragiškega in epskega ustvarjanja – ta naj bi koreninil v Platonovi *ljubezni* do poezije, ki pa se ji je uprl, ko je začutil, da ga vodi v pogubo. Kot dodatki k prvi razpravi sledijo abstrahiran vsebinski pregled *Države*, recenzija Košarjevega prevoda in geselski članek o platonizmu, napisan za *Enciklopedijo Slovenije*.

Uvod v drugo študijo je namenjen omembam in obravnavam Platona skozi čas, zlasti ambivalentnim sociološkim recepcijam v dvajsetem stoletju, ki Platonove ontologije politike pogosto niso več zmogle ločiti od fenomena sočasnih etatističnih diktatur. V drugem poglavju nas avtor seznanja z literarno formo platonskih dialogov, tj. z mojstrskim prepletanjem tém in širokim diapazonom

miselno-pripovednih pristopov. Šele nato sledi oris *Teajteta*, dialoga o védenju, ki se naposled konča v aporiji, saj ni sprejeta nobena izmed opredelitev znanosti, ki jih Kalan jezikovno in zgodovinsko razčleni.

Naslednja študija se osredotoča na segment dialoga *Timaj*, temeljnega kamna za novoveško filozofijo, ki ostaja eno najbolj vplivnih Platonovih del; svoj pečat je pustil tudi v likovni umetnosti, saj je Rafael na svoji znameniti freski *Atenska šola* upodobil Platona prav z rokopisom *Timaja* v roki. Kalan se posveti Platonovi teoriji stvarjenja sveta in z njim povezanim Platonovim razumevanjem materije, torej izrazito zapostavljenemu vprašanju zgodovine filozofije. Z znanstveno natančnostjo, ki ne dopušča površnih ali naključnih sodb, z uporabo matematične, geometrične in ponekod celo kemične metode (zlasti v poglavju o naravi in gibanju elementov) analizira bivajoče nasploh (τὸ ὄν) in posebej nastajajoče (τὸ γυγνόμενον αἰεί), ob čemer tudi filološko opredeli agens oziroma kozmičnega urejevalca (δεμιουργός). Kritično se obregne tudi ob srednjeveško znanost, ki se je močno oprla na *Timaja* kljub neznanstvenemu razumevanju stvarnika/demiurga. V nadaljevanju tehtno primerja obravnavo teme v drugih Platonovih dialogih, predvsem pa opozarja na spopadanje z istimi problemi pri Aristotelu (sploh v poglavju o svetovni duši). Na podlagi lastnih odkritij – pa tudi citatov Whiteheada, Engelsa in celo Heisenberga, ki jih avtor vključi v sklepní razdelek – Kalan zavrne pogost predsodek, da Platonu materija pomeni le zlo.

Četrta razprava se začne z geselskim sestavkom, ki temo Platona in platonizma

aktualizira z ambivalentnim vprašanjem: zakaj mnogi intelektualci danes kritizirajo filozofijo in istočasno skoraj dogmatično cenijo Platona? Kalan sklene, da je srž neobrabljivega Platonovega potenciala opredelitev filozofije kot λόγος, kot besede, razuma. Logos pa je glavna tema dialoga *Sofist*. Avtor razprave ob razlagi definicij sofista ter razdelitvi tehnik in umetnosti znova obravnava bit, tokrat skozi razcep med možnostjo *obstoja* nebity (τὸ μὴ ὄν) in kategoričnim zanikanjem te možnosti pri sofistu Parmenidu – Platonovo drzno oporekanje filozofski tradiciji (Parmenidu) Kalan primerja s podobno revolucionarno obsodbo Homerja v *Državi*. V zaključku razprave avtor dodatno osvetli razliko med sofistiko in Platonovo dialektiko (ki jo je Kalikles razumel kot višjo sofistiko). Na tem mestu ugotavlja, da je Platon nepresegljiv, saj je temelj njegove filozofije prav v spodbijanju (»konflikt(u) dogem«); kdor zavrača predpostavke (Platonovega) Sokrata in njegovih sogovornikov, torej nadaljuje dialoško razpravljanje in tako afirmira majevitično metodo, upravičuje pa tudi aporetične, »nezaključene« konce, ki so teme dialogov ohranili kot večno zanimive.

Posebnost izbora študij je tudi vključitev prevoda celotnega dialoga, s katerim se ukvarja zadnja študija; gre za dialog *Evtifron*, precizen prevod pa je poln opomb, tako zgodovinskih kot jezikoslovnih, s katerimi Kalan na več mestih pojasnjuje svoje tolmačenje in opozarja na morebitna dvoumna razumevanja nekaterih besed. Da je branje kar najbolj strokovno verodostojno, pogosto navede besedo iz grškega izvornika v oklepaju tik ob slovenski ustreznici. V študiji k dialogu se dodatno posveti definicijam

svetega in njihovo nezadostnost umesti v širši Platonov opus, kjer je pretres različnih nazorov »edina pot spoznavanja«. Nato s pomočjo mita o Dedalu in celo etimologijo njegovega imena (δαίδαλος so izdelki iz lesa ali kovine) pojasni Sokratovo analogijo za svoje hipoteze, češ da so kot Dedalovi kipi, ki se sami gibljejo.

Kot prevajalec Platona je Kalan med drugim polemiziral tudi z Gorazdom Kocijančičem, prevajalcem Platonovih *Zbranih del* v slovenščino, in sicer v *Delovih Književnih listih* januarja 2005. Prevajalca se nista sporazumela o prevodnih rešitvah: medtem ko je Kalan Kocijančiču očital prevajanje »proti smislu grškega jezika«, je Kocijančič Kalanov prevod *Sofista* zavrnil, ker naj bi bil poln »grobih prevodnih napak«. Na omizju o prevajanju Platona aprila lani, ki se ga Kalan ni udeležil, so o obravnavani temi še bolj podrobno govorili. Omizje sta organizirala Slovensko društvo za primerjalno književnost in Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU. Pogovor je vodil Vid Snoj, poleg Gorazda Kocijančiča pa so se ga udeležili še Tine Hribar, Nike Kocijančič Pokorn, Marko Marinčič in Boris Vežjak. Med drugim so omenjali dve prevajalski šoli v Sloveniji; prvi, kulturno-filološki, naj bi pripadali Anton Sovrè, Fran Bradač in Jože Košar (ta šola naj bi Platona poskušala »podomačiti« in ga približati slovenskemu bralcu), drugi, filozofski, pa Valentin Kalan in Boris Vežjak. Za slednjo šolo naj bi bil značilen dosleden, natančen pristop. Gorazd Kocijančič naj bi tako skušal »posredovati« med obema šolama.

Monografija Valentina Kalana o Platonu poleg poglobljenih študij in *Evtifrona* vsebuje še

prevod odlomka iz Sedmega pisma, edinega besedila, v katerem Platon govori v svojem imenu. Tako *Evtifron* kot Sedmo pismo sta tu objavljena v novem, izboljšanem prevodu. V dodatku sta priložena še Platonova biografija in seznam kratic Platonovih dialogov,

posebej zanimiv pa je izčrpen pregled antične filozofije po šolah.

Andraž Jež

Izola

andraz.jez@gmail.com

Tretje slovensko-hrvaško slavistično srečanje/Treći hrvatsko-slovenski slavistički skup, Opatija, 7.–8. april 2006

Po petih letih, kolikor je minilo od zadnjega skupnega slovensko-hrvaškega slavističnega simpozija, ki je leta 2001 potekal v Šmarjeških Toplicah, še prej pa leta 1999 v Novigradu, so se udeleženci z ljubljanske in mariborske Filozofske fakultete (Oddelka za slovenistiko in obeh Oddelkov za slovanske jezike in književnosti) ter zagrebške Filozofske fakultete (Oddelka za kroatistiko in Oddelka za južnoslovanske jezike in književnosti) ponovno zbrali v Istri, tokrat na njenem najvzhodnejšem koncu, v Opatiji. Dvodnevno srečanje pod pokroviteljstvom zagrebškega Oddelka za južnoslovanske jezike in v odlični organizaciji Anite Peti Stantić se je s predstavitvami 25 referatov (izid zbornika je predviden za letošnjo jesen) in razgibanimi diskusijami odvijalo v prostorih hotela Opatija, prvi dan pa še na popoldanski ekskurziji v bližnje, nad Kvarnerski zaliv dvignjeno mestece Kastav. Čeprav bi zgodnjeaprilsko z dežjem in snegom pospremljeno »Popotovanje iz Ljubljane do Opatije« z besedami Ivana Volariča Fea skorajda lahko opisali kot »Ljubljana / naliv / ploha / nevihta / /.../ monsun / tajfun / tornado / Opatija«, se je

simpozij s pozdravi Borislava Pavlovskega, predstojnika Oddelka za južnoslovanske jezike in književnosti, in Stipeta Botice, namestnika odsotnega predstojnika Oddelka za kroatistiko, Krešimirja Nemca, kljub temu začel v duhu, ki ga je v zborniku referatov s prvega srečanja leta 2001 zaželela urednica, Vesna Požgaj Hadži. Z mislijo namreč, da bi prvo srečanje »odprlo pot prihodnjim srečanjem ter prijateljevanju slavistov ljubljanske in zagrebške filozofske fakultete«.

Namen tovrstnih dvostranskih srečanj je prav gotovo tudi vzajemna seznanitev s sodobnim dogajanjem s področja jezikoslovja, literarne zgodovine in slovstvene folkloristike v Sloveniji in na Hrvaškem oz. priložnost za vnovično potrditev sorodnosti med slovenskim in hrvaškim jezikom. Da se ti in podobni cilji uresničujejo, pričata enakovrednost slovenščine in hrvaščine kot delovnih jezikov simpozija in spontano prehajanje med jezikoma v živahnih diskusijah. Eno takih so spodbudili prav rezultati primerjalne raziskave o stopnji (ne)tolerance rojenih govorcev nasproti